

Primavera Negra

Algèria: l'última erupció del volcà Cabília

Per Karim Metref

« Ce vaste cratère d'irruptions destructives est situé à trente lieues de la capitale de la colonie algérienne. D'Alger même on peut découvrir le Djurdjura et compter ses sommets. (...) Tant que ce foyer des résistances africaines ne sera pas éteint, tant que le kabyle ne sera pas poursuivi jusque dans son dernier asile, tant que la Kabylie du Djurdjura ne sera pas domptée, il n'y a ni repos, ni sécurité pour l'Algérie. »
Emile Carrey. Récits de Kabylie (La Campagne de 1857) – Michel Lévy. Paris. 1858

Cabília: ambient, història i societat.....	3
La cabília, terra de montanyes.....	3
Una societat igualitarista.....	4
Colonialisme francès i destrucció de l'autonomia de les comunitats de muntanya.....	5
1954, Guerra d'independència.....	6
1962, independència.....	7
1979, fi del socialisme.....	7
1980, la Primavera Berber.....	8
1988, fi del partit únic.....	9
1995, "La vaga de la motxil·la".....	10
La Primavera Negra de la Cabília.....	11
Circumstàncies desencadenants.....	11
De les primeres manifestacions fins l'aixecament general.....	11
lectura dels esdeveniments.....	12
"«No podeu matar-nos, ja estem morts!».....	14
Estructuració del moviment.....	15
Cronologia de la construcció del moviment.....	15
Lectura del procés d'estructuració.....	16
Les sigles:.....	18
Estructura, mecanismes i funcionament.....	18
Les reivindicacions.....	20
La plataforma.....	20
Lectura de la Plataforma.....	21
Força i febleses d'un moviment sense elit.....	22
Desencontres amb la política convencional.....	24
Un moviment solitari.....	26
Conclusions: Una palestra de democràcia participativa.....	26
glossari.....	28
Les sigles:.....	29
Bibliografia.....	29
Sitografia :.....	31
Apèndix 1: Ritratto di un attivista instancabile.....	32
Apèndix 2: codice d'onore dei delegati degli Aarch.....	35

Algèria: 20 d'Abril del 2001. Hospital d'Alger. Un jove mor dessagnat pels efectes d'una ràfaga de Kalàxnikov a les cames. L'incident ha succeït dins de la caserna dels gendarmes de la localitat de Beni-Douala, Alta Cabília, lloc de residència del jove. Massinissa Guermah, aquest era el nom del divuitè mort. Seria només un mort més en la tragèdia argelí, que durava des de feia més d'onze anys i que havia provocat més de trenta mil víctimes? No, Massinissa no és un mort més. Des d'un inici els amics, i cada vegada més persones, van protestar per la seva mort. Van transformar el seu funeral en manifestacions per involucrar tota la Cabília i bona part d'Algèria.

Els gendarmes, habituats a la impunitat, dispararen sobre la gent a foc real. Els joves van cridar que ja estaven morts, i que la mort no els feia por, i van afrontar les bales a pit descobert, armats només de ràbia i determinació, decidits a no acceptar més "la hogra", terme dialectal àrab que significa menyspreu, humiliació, prevaricació i prepotència.

D'aquest incident ha partit una de les més belles històries de lluita per la llibertat, durada tres anys i avui morta d'estancament i solitud. La comunitat internacional, els veïns, no s'han dignat ni a mirar. No es corresponia a la imatge habitual de la riva sud del mediterrani: els manifestants no eren barbuts i no anaven armats. Només tenien ganes de llibertat, de dignitat i de justícia.

Cabília: ambient, història i societat

La cabília, terra de montanyes

La Cabília és situada al centre nord d'Algèria, a alguns quilòmetres a l'est d'Alger, la capital. És la més habitada de les nombroses zones amazig del Nordàfrica, molt lligada a la seva llengua i cultura, i sempre ha lluitat per preservar-la. La Cabília és una terra de muntanya. Les cadenes muntanyoses del Giurgiura i de Babor, al costat de les quals s'expandeix la regió no són molt imponents. Lalla Khadidja, el mont més alt de totes les dues carenes, té poc més de 2.300 metres. Però la població cabil és autènticament de muntanya. Un Cabil es defineix sovint com "Amsedhrrar", home de la muntanya, abans de qualsevol altra distinció. La vida econòmica i social està lligada a la topografia.¹

Al llarg de la història, en les montanyes i en els deserts s'hi han refugiat sempre pobles que no volien sotmetre's a la dictadura de les ciutats. A Nordàfrica ha succeït el mateix. Els habitants originals, els Amazig, tradicionalment lligats a una cultura camperola comunitarista on la terra és un bé comú i la comunitat base -que no són tribus, tal i com són definides sovint, sinó més aviat comunitats territorials- és una entitat sobirana i independent de qualsevol poder centralitzat; per defensar-se contra els diferents imperis que han envaït i controlat les riques planures del nord, s'han replegat cap a montanyes i deserts.² La civilització (des de la Fenícia a la Púnica, Grega, Romana i Àrab) els ha definit com a bàrbars, d'aquí el nom més conegut d'aquest poble: els Berbers.

La societat Cabil, abans que el colonialisme francès entrés militarment en aquesta fortalesa natural, estava construïda sobre un model socioeconòmic comunitari. La terra era propietat de la comunitat de base i les porcions estaven dividides entre famílies només per a treballar-la i gaudir del l'úsdefruit del propi esforç. El treball es desenvolupava en família la major part del temps, però era obligatori participar en la "Tiwizi" (el treball col·lectiu) en ocasió de les grans collites (cereals i oliva principalment). Gairebé no existia cap tipus de treball dependent. Tots tenien una porció de terra a treballar i alguns, per a arrodonir, tenien oficis: artesans, manobres, venedors ambulants, curanderos, barbers... alguns venien la seva força de treball, ocasionalment per grans feines no cobertes pel tiwizi o per la construcció de cases. Però ningú estava exclusivament al servei d'un altre. Rosa Luxembourg descrivia l'organització en aquests termes:

« La gran família cabil tenia també usos i costums patriarcal i vivia segons les regles tradicionals sota la direcció dels seus cap escollits. En aquest ampli cercle familiar, la direcció comú dels afers domèstics estava assignada a la dona més vella, que podia ser escollida pels altres

¹ LACOSTE - DUJARDIN Camille, « La montagne pour les Kabyles : représentations et réalités », Montagnes méditerranéennes (La montagne et le savoir), n° 12, Grenoble, 2000,

² Albert Hourani, Minorités in the Arab World, Londra, 1947.

membres de la família, o també qualsevol de les dones alternativament. L'organització de la gran família cabil a les portes del desert africà s'assemblava, curiosament, al "zadruga" dels països eslaus del sud; la família tenia no només en comú la terra, sinó totes les eines, les armes i els diners necessaris per l'activitat professional dels seus membres i membres adquirits. Cada home posseïa un sol vestit, i cada dona simplement els vestits i les joies que havia rebut per noces. Però tots els vestits més preciosos i les joies eren considerades com propietat indivisible de la família i no podien ser portats per cadascun dels membres sinó amb el permís de tots. Si la família era poc nombrosa, dinava en una taula comú, les dones cuinaven per torns, i les dones velles eren encarregades de servir els plats. Si el cercle familiar era massa ampli, el cap del clan distribuïa una ració mensual de queviures no preparats, repartint-los en rigorosa igualtat entre les diverses famílies que s'encarregaven de preparar-la. Aquestes comunitats eren reunides per lligams estrets d'igualtat, de solidaritat i d'assistència recíproca, i el patriarca al morir obligava als seus fills a mantenir-se fidels a la comunitat »³

Una societat igualitarista

Karl Marx, en el seu viatge a Algèria, la definí com la societat "socialista" que sempre havia somniat.⁴ Mentres, Alexis De Tocqueville⁵ en el 1847 parlava dels Cabils com «homes que no són ni rics, ni pobres, ni serfs, ni patrons, i escullen ells mateixos als seus caps i a penes se n'adonen que tenen caps ».

La comunitat de base era el centre del poder. A la base de la piràmide s'hi trobaven els consells de família (en sentit ampli, portadors del mateix cognom) després, si les famílies no eren molt grans, hi havia el consell de barri. Els poblets eren sovint subdividits en barris de prop de 200-400 habitants. Si una família comptava amb un número igual o superior a aquest, aleshores constituïa sola un barri o de vegades era subdividida en dos o més subgrups. Els barris es troben després en el consell de la vila. Les viles escullien un secretari: l'Amin i alguns delegats que representen al consell executiu, els *tamen*, garants de l'aplicació de les decisions comunitàries. L'amin i els tamen tenien poquíssims poders decisionals. L'entitat sobirana romaní al consell de la vila. Grups de poblets d'una mateixa àrea geogràfica (però no obligatòriament) s'aliaven i adoptaven un codi de lleis i de línees de conducta comunes, anomenades *mithaq*, formant així un Aarch.⁶

La pertinença a la comunitat de base (vila) o a l'Aarch no era condicionada per un origen comú. Els membres d'una mateixa comunitat eren sovint dels orígens més variats. L'única condició era l'adhesió al codi comú i la participació en la vida comunitària. El sistema es construïa amb dos pilars: solidaritat i responsabilitat.⁷

Les dues coses estan interrelacionades. No es pot pretendre responsabilitat de tots si no hi ha solidaritat, comprensió i recerca de solucions comuns per els problemes de tots. D'altra, no hi ha solidaritat de veritat si tots no es senten responsables de la marxa comú de la vida de la comunitat.

Un exemple extraordinari és aquella comunitat la terra de la qual es troba en passos importants per travessar la muntanya. Sense que cap govern ho decideixi, sense que hi hagi cap forma de finançament... aquesta comunitat s'imposa el deure moral d'organitzar patrulles a través dels camins de muntanya els dies de neu per verificar que cap foraster es queda atrapat o aïllat per les nevades⁸. Però el sistema funciona perquè els habitants d'aquelles regions tenen la certesa que, viatjant en terres d'altres comunitats, seran sota la seva protecció i socorreguts en cas de problema, i tindran hospitalitat en cas de necessitat.

Colonialisme francès i destrucció de l'autonomia de les comunitats de muntanya

"Des del primer dia, França combaté sense pausa (...) Catorze expedicions van entrar en aquesta cordillera africana, i han circumscrit poc a poc la resistència berber i l'han aïllat com un illa enemiga, única en guerra en el bell mig d'una

³ LUXEMBOURG Rosa, **Les fastes de la colonisation française en Algérie**, 1912.

⁴ MARX Karl, **Lettres d'Alger et de la Côte d'Azur**, Le Temps des Cerises, Pantin, 1997.

⁵ Alexis De Tocqueville. **Rapport des travaux parlementaires sur l'Algérie**, 1847.

⁶ HANOTEAU Adolphe et LETOURNEUX Aristide, **La Kabylie et les coutumes kabyles**, Imprimerie Nationale, Paris, 1873

⁷ Idem

⁸ Ibidem

*Àfrica pacificada. És aquesta contrada insubordinada que és coneguda a Europa sota el nom de la Gran Cabília del Giurgiura ».*⁹

El colonialisme francès va recórrer a una desestructuració sistemàtica del sistema d'autonomia de les viles cabils. I com a primera tasca, s'entossadí a entendre el seu funcionament. Entre les vàries missions científiques, potser la que publicà l'estudi més detallat sobre el funcionament de la societat cabil fou la del jove i dinàmic coronel (futur general - promocionat probablement gràcies a l'excel·lent tasca desenvolupada a la Cabília) Adolphe Hanoteau, que tot just arribat a la que aleshores era l'avançada de Draa El Mizan, pocs anys després la conquesta del 1830, ja començà a recollir informació, i Aristide Letourneux, jurista (futur jutge a la cort suprema) enviat especialment de París el 1863 per ajudar a Hanoteau en una tasca judicial en la que la jerarquia militar de l'imperi estava molt interessada. El seu treball fou publicat en el 1872 després de l'última gran batalla entre les comunitats montanyeses Cabils i l'exèrcit francès, on amb la derrota de les primeres, la Cabília fou totalment ocupada. El llibre, titolat *La Kabylie et les coutumes kabyles*, descriu minuciosament el funcionament d'aquesta societat en aparença pobra però que oposava la resistència més ferotge a l'ocupació colonial. Observava que « *L'organització política i administrativa del poble cabil és una de les més democràtiques i al mateix temps una de les més senzilles que em pugui imaginar... L'ideal del govern lliure i de baix cost, que els nostres filòsofs encara cerquen la fórmula a través de mil utopies, és una realitat secular a les muntanyes cabils...* ». Però recomenaren la destrucció d'aquesta sistema per incompatible amb l'extensió de l'imperi a l'Àfrica.¹⁰

Una de les característiques que sempre han fastiguejat més als imperis a Nord Àfrica són els antiquíssims usos de propietat comú de la terra. Tots els invasors han cercat endur-se de la comunitat berber les seves millors terres. Els turcs són els que feren l'obra més avançada de privatització abans que els francesos. Però l'imperi francès ho volgué privatitzar tot. Perquè només amb la privatització podia trencar les forces de les comunitats i substreure les terres als individus singulars. Al 1865 fou promulgada la llei dita de "Senat Consulta". Instituí la privatització de la terra en tota l'Algèria. El parlamentari Humbert, la defensà en aquests termes: « *El projecte de llei que proposem al vostre estudi no és res més que la coronació de l'edifici en el fonament del qual han estat posades una sèrie d'ordenances, de decrets, de lleis i de senat-consulta que tots i cadascun segueixen en particular el mateix objectiu: l'establiment de la propietat privada dels àrabs* »¹¹.

L'objectiu final d'aquest pla no era només « la dominació de la burgesia capitalista i de la seva forma de propietat » sinó també « era necessari destruir sobretot la propietat col·lectiva per abatre el poder de les famílies com a organització social, i trencar així la resistència obstinada contra el domini francès; aquesta resistència es manifestava, malgrat la superioritat del poder militar francès, per les constants insurreccions de les tribus, que creava un estat de guerra permanent a la colònia... »¹²

El quasi genocidi que suposà la repressió de l'última insurrecció cabil del 1872 calmà les aigües i permeté finalment a França penetrar en aquest territori que havia romàs tancat a tots els imperis. Però poc després de cinquanta anys, en 1926, en la immigració, un grup de militants majoritàriament cabils del Partit Comunista Francès fundà l'Estrella Nord Africana (ENA), el primer intent del que després esdevindrà el moviment nacional argelès i portarà a la guerra d'alliberament.

1954, Guerra d'independència.

La guerra d'Algèria no va ser, contràriament al que es pensa, una revolució popular que involucrà tot el territori argelès. Es va desenvolupar principalment a la Cabília i en l'Aures¹³. Aquestes regions, ambdues muntanyoses i amazig, forniren l'essencial dels combatents i dels dirigents de la resistència.

⁹ Emile Carrey. *Récits de Kabylie (La Campagne de 1857)* – Michel Lévy. Paris. 1858

¹⁰ Hanoteau e Letourneux. Op. cit.

¹¹ Citato in Rosa Luxembourg. Op. cit.

¹² Rosa Luxembourg Op. cit

¹³ Llegir la descripció que en fa Benjamin Stora a Le Monde:

http://www.mondeberbere.com/histoire/stora/veillee_armes_kabylie.htm) e anche il suo intervento sulla rivista Awal su le figure cabile nella resistenza: (http://www.mondeberbere.com/histoire/stora/figures_kabyles.htm)

« durant la guerra d'alliberament nacional (1954-1962), la wilaya III, la de la Gran Cabilia, malgrat la seva proximitat a Alger, ha conegut els més nombrosos combats a Argèlia, també ha pagat el més alt preu en morts (...). En moltes viles de la Cabilia, en el 1970, quasi la meitat de les dones eren vidues. El dèficit en homes assolia, en el 1971, el 6% a la Cabilia, contra el 2% de tota Algèria., »¹⁴.

Quan les tropes franceses deixaren definitivament la terra algeriana, precedits poques setmanes abans de la majoria dels civils europeus, la resistència interna, la dels “maquis”, estava quasi delmada. La victòria va ser política però no militar. A l'interior, militarment els partisans estaven exhausts, massacrats per tota arreu, exterminats per l'ús sistemàtic del Napalm i per les bombes incendiàries i romanien aïllats de reforços externs en armes, equipaments i queviures a causa de dues línies de defensa (Chasle i Maurice) que l'exèrcit francès havia construït al llarg de la frontera nord amb Tunísia i Marroc.¹⁵

1962, independència

En el moment de la independència, des dels països del voltant entrà un exèrcit sencer anomenat “Exèrcit de les Fronteres”: joves reclutats en els camps pròfugs de Oujda al Marroc i Sakiet Sidi Youcef a Tunísia, ben nutrints, ben vestits, dotats d'armes i equipaments flamants i nous i enquadrats per consellers militars de diferents nacionalitats.

“L'Exèrcit de les Fronteres” no va tenir cap dificultat a desarmar els darrers partisans i prendre els llocs de comandament. A l'inici hi hagué una assemblea constituent on hi eren representades totes les tendències polítiques que composaven el Front d'Alliberament Nacional. Però a mesura que passava el temps, els espais d'expressió i de moviment es tancaven a qualsevol que no pensés com els dirigents nacionalistes àrabs de Oujda.

A la meitat de 1963 la Cabilia era de nou en conflicte obert amb el nou règim d'Alger. Un grup de “Maquis” reprén les armes i torna a la muntanya. Però la població aquesta vegada refusa de col·laborar i es manifesta cridant una consigna que esdevingué famosa: “amb 7 anys n'hi ha prou” (7 anys havia estat la durada de la guerra d'independència).

1979, fi del socialisme.

El règim nacionalista àrab -d'Ahmed Benbella primer i després de Houari Boumedienne amb el cop d'estat de 1965- es declarava, com tants altres similars en els països d'Orient Mitjà, de signe socialista i desenvolupava tot el seu discurs en torn a l'igualtat i l'accés de les classes més pobres a un nivell de vida digna.

A l'inici es feren grans esforços: sanitat gratuïta, educació gratuïta inclòs el cicle universitari, construcció d'escoles, universitats, hospitals, desenvolupament de les zones rurals, programes socials d'habitatge... Però la realització efectiva dels programes no conseguí mai els nivells fixats en la propaganda.

El Coronel Boumedienne era la figura forta, ‘bonapartista’, en torn la qual estava contruït tot aquell sistema basat sobretot en les rendes dels hidrocarburs sobrevalorades durant la crisi petrolera dels anys setanta. La mort de Boumedienne el 1978, l'arribada al poder d'una figura dèbil, Chadli Benjdid, la caiguda vertiginosa dels preus del petroli i la crisi econòmica que colpejà tots els països en vies de desenvolupament, significà una posada en escena violenta de la burgesia d'estat: els nous rics, que havien acumulat diners (servint-se de les caixes de l'estat òbviament) i poder durant els anys de socialisme.¹⁶

Els programes de desenvolupament es frenaren bruscament. No més modernització de l'agricultura ni electrificació rural. Construcció d'escoles a càmera lenta, encara que els anys de benestar haguessin creat un boom demogràfic sense precedents. En 20 anys la població passà de 10 a prop de 25 milions. No més industrialització. Els pocs recursos que quedaven després del pagament del deute extern es van dedicar a l'importació de bens de consum. Però al país mancava de tot. Les

¹⁴ Camille La coste Dujardin. Géographie culturelle et géopolitique en Kabylie La révolte de la jeunesse kabyle pour une Algérie démocratique . In Hérodote N°103 –2001/4 Géopolitique de la méditerranée

¹⁵ HARBI Mohammed et STORA Benjamin, **La Guerre d'Algérie (1954-1994). La fin de l'amnésie**, Robert Laffont, 2004.

¹⁶ ABOUD Hichem La Mafia des généraux Lattes, 2002

botigues estatals estaven quasi buides i la població havia de fer cua per aconseguir inclús les coses més elementals: pa i llet.

1980, la Primavera Berber

Al mateix temps de les penúries i de malestar creixent, la corrupció es va estendre per tots els estaments de l'estat i els serveis de seguretat feren regnar un clima de terror. “S i M dues lletres que fan regnar el terror en la nostra terra”, cantava el poeta rebel Matoub Lounes¹⁷.

Aquest era el clima a la fi dels anys 70 i inici dels vuitanta. La Cabilia, que ja havia estat en el punt de mira dels serveis secrets per la seva insubordinació a la presa de poder de part de l'exèrcit de les fronteres i per l'insurrecció armada del 1963, es retrobava sota sospita per nous motius. En les universitats del país començaren a crear-se grups d'oposició. N'hi havia de tots els tipus, la universitat d'Alger era la més activa. Allí, entorn un professor d'antropologia, Mouloud Mammeri, es creà un grup d'activistes que cercaven rehabilitar la llengua i cultura amazig, quan el règim nacionalista àrab nega la pluralitat de les cultures a Algèria.¹⁸ El Centre Universitari de la Ciutat de Tizi Ouzou creat en el 1977 esdevingué un niu d'activistes. És en aquesta universitat que, en el 1980, en reacció a la prohibició d'una conferència que Mouloud Mammeri havia de donar sobre l'antiga poesia cabil, comença la primera protesta popular contra el règim del Front d'Alliberament Nacional. Durant més de quinze dies, la regió estigué en ebullició. Es fregà la insurrecció general.

D'aquella protesta neix un moviment anomenat “Moviment Cultural Berber” (MCB). Un moviment informal, sense jerarquia, horitzontal, que s'agrupava entorn una plataforma de principis base i de les reivindicacions comuns.¹⁹ Les protestes es propagaren per tot el país (les més importants són aquelles en la Casbah d'Alger en el 1985 i a Costantina en el 1986) però és només a la Cabilia, gràcies a l'extraordinària xarxa d'activistes del MCB, que la protesta continuà organitzada i tendent cap a objectius clars.

1988, fi del partit únic

En el 1988 tot el sistema es colapsa. És la insurrecció general del 5 d'octubre. Però els desencadenants comencen de dins el propi règim: el propi president de la república crida a la gent, des de la televisió, a sublevar-se²⁰. En moltes ciutats del país comencen disturbis per part de grups de ciutadans furiosos. Davant l'incapacitat de les unitats antidisturbis de la policia de mantenir l'ordre, l'exèrcit surt al carrer i la repressió és despiadada. Els militars desapareixen abundantment: es parla de 500 a 800 morts. Milers foren ferits, arrestats i torturats.

Són tantes les coses estranyes en la insurrecció del 1988! Una, l'onada afecta tot el Nord del país, extranyament, excepte la Cabilia, regió sempre disposada a rebel·lar-se. Dues, els activistes dels moviments d'esquerra, com l'escriptor Kateb Yacine, són arrestats la vigília de l'inici dels enfrontaments²¹. Mentre els integristes del futur FIS tenen tota la llibertat d'organitzar una manifestació durant l'enfrontament general i de recuperar així al seu profit la ràbia dels joves, dels nombrosos arrestats i dels sotmesos a horribles tortures i de les famílies de les víctimes.

Els esdeveniments marquen dos grans canvis: proclamació de la liberalització de la política i sobretot de l'economia i entrada en escena dels islamistes com actors polítics de primer ordre. Poc després, s'aprovà una llei de multipartidisme i desenes de nous partits són registrats. Entre ells, es distingeixen quatre blocs principals: el Front d'Alliberament Nacional, les formacions islamistes (Fis, Hamas e Nahda), els partits de matriu berber (RCD liberal i FFS) i els partits d'esquerra: PAGS (ex PCA) PT (ex OST) i PST (ex GCR).

¹⁷ SM (Securité Militaire) - MATOUB Lounes, traduction Yalla Seddiki, Mon Nom est combat. Chants amazighs d'Algérie, La Découverte, Paris 2003.

¹⁸ Leggere a questo proposito l'interessante intervento di SALAMEH Franck: « Vous êtes Arabes, puisque je vous le dis ! », Journal d'étude des relations internationales au Moyen-Orient, juillet 2006.

¹⁹ Algérie - Quelle identité ? Actes du séminaire de Yakouren, Éditions Imedyazen, Paris, 1981.

²⁰ Leggere la descrizione che ne fa il regista algerino Jean Pierre Lledo membro fondatore del “Comité National contre la Torture” costituito dopo le sommosse di ottobre 1988 (<http://kikyuu.club.fr/creneau.html>)

²¹ Abed Charef, Algérie '88 Un chahut de gamins.? Laphomic, Alger, 1990

L'MCB és esquarterat per les ambicions de recuperació dels partits cabils i de l'esquerra però resisteix encara que dividit en dues tendències: la històrica "MCB-Comissions Nacionals" propera al partit FFS (que en prendrà poc a poc el control) i a l'esquerra, amb una nova sigla "MCB-Coordinació Nacional" comandada per militants del RCD.

Estem ja en els anys Noranta. L'Algèria està immersa en l'horror de la guerra. Essent l'integrisme i l'islamisme polític molt poc presents a la Cabília, la regió no se'n lliura del tot. El seu caràcter montanyós i els seus boscos atreuen nombrosos grups armats que la usen durant molt temps com a zona de repòs i entrenament. Sobretot a l'inici, hi hagueren nombroses incursions en els pobles. L'aposta era alta. La Cabília és la regió que sempre determina l'estat del país. Si la Cabília entra en guerra, hi ha guerra.

La població, en general igualment hostil a ambdues parts tractà de permanèixer neutra. El govern enquadrà bé la regió i incentivà a la població a armar-se i constituir grups de "patriotes" sempre formats per homes del règim, ex militars, gents dels serveis secrets... Però la majoria dels pobles aconseguiren mantenir una posició d'equilibri entre els dos bel·ligerants.

1995, "La vaga de la motxil·la"

En el 1995, la tensió entre el moviment i el règim creix. Les reivindicacions es radicalitzen. A l'estiu, les diverses tendències del moviment llancen un convocatòria a boicotejar l'escola fins l'acceptació de l'introducció de la llengua amazig com a llengua d'ensenyament.

La crida sembla fluixa. Es tem un fracàs total. La premsa la presenta com una operació suicida obra d'un moviment fragmentat i a les últimes. Per a sorpresa general, el primer dia d'escola, el 15 de setembre de 1995, les escoles romanen buides. En els pobles de la Cabília profunda el silenci és opressiu. Ningú es presenta a l'escola. En les grans ciutats on la població està més barrejada el nombre de professors i estudiants presents és tan baix que tots han d'acceptar la realitat. Tímidament, però amb la determinació que sempre ha caracteritzat la regió, s'havia iniciat el boicot. La "vaga de la motxil·la" era operativa!

Per tota la regió es multipliquen els comitès espontanis de gestió de la vaga. La gent els vol unitaris. Les direccions són obligades a crear un Comitè Nacional comú. Hi són presents les dues tendències de l'MCB, els sindicats de professors, els comitès de pares i algunes associacions. La mobilització roman al màxim durant gairebé tot l'any escolar 95-96.

A l'inici del 1996 les autoritats inviten al Comitè al diàleg. Les negociacions comencen dures i llargues. Però en l'horitzó es perfilen les eleccions presidencials i el govern vol dissoldre el node cabil només per a donar credibilitat a la consulta.

Els partits cabils es divideixen sobre les posicions a assumir de cara les eleccions. L'FFS crida al boicot de les presidencials i l'RCD, en canvi, anuncia la seva participació. També la taula de negociacions es trenca en dos.

Fou una final trist per una iniciativa que havia començat tan bé. Aquella lliçó portarà a la desconfiança dels partits polítics per part de la població cabil.

La Primavera Negra de la Cabília

Circumstàncies desencadenants

El 25 de juny de 1998, el cantant cabil Matoub Lounes fou assassinat en la carretera que porta de Tizi Ouzou vers casa seva a Beni Douala, a la Cabília. Les autoritats ho presentaren com un crim dels integristes, però ningú ho creu i els nanos de la Cabília, per a qui Matoub era l'idol, prenen els carrers i criden "poder assassi" i desfoguen la seva ràbia en els símbols de l'Estat. Tizi-Ouzou i Bejaia, les dues capitals de la Cabília són de nou capgirades. Aquella fou la primera gran insurrecció d'ençà l'inici de la guerra.

Mentre la premsa privada dona crèdit a la versió oficial, sense cap tipus de verificació, molts altres parlen en canvi d'un assassinat d'estat. L'Estat es trobava en un moment de greu crisi. El sistema

instituit per a gestionar la guerra civil estava bloquejat i no reeixia a resoldre la crisi. Alguns han dit que al vèrtex de l'Estat hi havia la necessitat d'un esdeveniment fort per fer dimitir l'aleshores president Liamine Zeroual, i matant l'idol dels joves cabils aquest esdeveniment estava assegurat.²²

Les coses però havien tornat a la calma, fins la primavera del 2001 quan more a Beni Douala un jove anomenat Guermah Massanissa, mortalment ferit per un gendarme dins una caserna i, dos dies després, tres nanos de Amizour, a l'altra banda de la montanya, són brutalment apallissats pels gendarmes. De les primeres manifestacions fins a l'aixecament general

Dimecres 18 d'abril 2001: Un jove estudiant de 18 anys, Guermah Mohamed Massinissa és greument ferit amb una ràfega de Kalashnikov dins la caserna dels gendarmes del seu poble, Beni Douala (Tizi-Ouzou), on hi havia estat portat poc abans per quatre gendarmes en un automòbil sense distintius policials. Transferit primer a l'hospital de Tizi Ouzou i després a Alger,

Divendres 20: dos dies després de la seva admissió a l'hospital, Guermah Massinissa sucumbeix a les seves ferides. La gendarmeria parla d'accident però els familiars l'acusen d'homicidi premeditat.

Dissabte 21: Manifestació i vaga a Beni Douala. Primers enfrontaments amb les forces d'ordre : 14 ferits (Font : Liberté 22/04/01).

Diumenge 22: Les vagues i enfrontaments amb la policia segueixen a la Cabília (Le Matin 23/04/01). A Amizour (Bejaia) es donen violents enfrontaments i escenes d'insurrecció després de la detenció de dos estudiants d'institut pels gendarmes. La sala de plens de l'ajuntament és devastada. (Le Matin 23/04/01).

Dilluns 23 : Per tercer dia consecutiu, les manifestacions i els enfrontaments segueixen a Beni Douala (Tizi-Ouzou), després del funeral de Massinissa. S'han de lamentar una vintena de ferits, (Le Matin 24/04/01). Continuen els enfrontaments també a Amizour on la daïra, i la kasma del FLN i el tribunal són saquejats. El poble de Berbacha (Béjaïa) és s'involucra en el moviment de protesta. Alguns estudiants intenten atacar la daïra (Le Matin 24/04/01).

Dimarts 24: Disturbis a Sidi Aïch, El Kseur e Seddouk, (Bejaia), on nombrosos edificis públics són saquejats i cremats. Nombrosos ferits més , Le Matin 24/04/01. La població de Beni Douala resta mobilitzada i acorda un ultimatum de 72 hores als gendarmes de l'esquadra del poble per a què abandonin el lloc. La gent parla de 82 ferits des de l'inici dels disturbis, (Le Matin 24/04/01).

Nova jornada d'enfrontaments a Amizour (Béjaïa). Desenes de ferits d'una banda i de l'altra. Un jove de 15 anys és ferit greument al cap. La joventut exasperada per la "hogra" es revolta al crit de "Poder assassí!", (Le Matin 24/04/01).

Dimecres 25: La protesta s'ha propagat en tota la Cabília. Comencen a registrar-se les primeres mort per arma de foc. Des de llavors no paren d'augmentar.²³

Lectura dels esdeveniments

La revolta del 2001 neix en un petit poblet de montanya. Després de 10 anys de guerra, les forces d'ordre estaven habituades a l'impunitat total. Un policia, però sobretot un gendarme (membre de l'exèrcit amb poders de policia, l'equivalent a la Guàrdia Civil) o un militar de carrera, podia fer qualsevol cosa contra la població civil, sense arriscar mai res. Perquè, durant anys, la premsa i algunes forces dites democràtiques atacaven qualsevol que denunciés les pràctiques dels militars, com a còmplice del terrorisme.

²² Leggere a questo proposito l'articolo, su Liberation di Florence AUBENAS ET José GARÇON (<http://www.algeria-watch.org/farticle/matoub/matoubliberation.htm>) e anche il rapporto pubblicato sul Sito del gruppo clandestino degli ufficiali dissidenti Maol: (<http://www.anp.org/affairematoub/affairmat.html>)

²³ Fonte: Algeria Watch. e Asaka-Italia

Un jove mor dessagnat per una ràfega de Kalashnikov dins d'una caserna, el 20 d'abril. Qui coneix la Cabília sap que desde 1980, aquella data en tota la regió havia esdevingut simbòlica, com el nom de Primavera Berber, i és commemorada cada any amb vagues, manifestacions, concerts, conferències...

Contra la gendarmeria de Beni Douala ja hi havia una forta tensió. La població del poble havia signat tres peticions per a fer fora els militars acusats de prepotència, violència, actes obscens, explotació de la prostitució i tràfic de droga...²⁴ Si algú hagués volgut encendre el foc de la revolta no hauria pogut escollir lloc i dates millors.

Els companys d'escola, parents i nombrosos veïns de la víctima van l'endemà a manifestar-se front la gendarmeria. Els militars, habituats a l'impunitat, desapareixen de nou. Fan 14 ferits. El dia després són tots els instituts de la zona que tornen a enfrontar-se als gendarmes. Manifestacions, trets i noves manifestacions, fins a involucrar tota la regió de la cabília del Giurgiura.

El 21 d'abril, l'endemà dels primers enfrontaments a Beni Douala, en un altra regió de la Cabília, La Vall de la Soumam, a Amizour, en motiu de consignes jutjades ofensives que havien estat cridades durant la tradicional manifestació del 20 d'abril, alguns joves estudiants són arrestats pels gendarmes dins el camp esportiu de la seva escola en plena lliçó d'educació física. El professor que intenta interposar-s'hi és maltractat. També allí la població es rebel·la.²⁵ També la val·le de la Soumam i després tota la província de Bejaia es rebel·la en pocs dies.

Dos fets relacionats, que involucraven al cos de la gendarmeria, dels militars, i els joves estudiants d'instituts, que a la Cabília són coneguts com els caps calents que amb poc s'encenen. Alguns sostenen que la posada en marxa de la insurrecció del 2001 ha servit una altra vegada, com l'assassinat de Matoub, a accelerar els canvis dins el règim d'Alger. Però una cosa és segura, el que havia encés l'espurna no s'esperava una reacció d'aquella dimensió.

En un inici només són joves els que van a llençar pedres contra els gendarmes al crit de “ulac smah ulac” (cap perdò. Cap!) i “Poder assassí!”, més tard s'hi afegeixen els adults. Els enfrontaments prenen dimensions mai vistes. Durant moltes setmanes esdevé com un ritual que es renova cada matí. Llevar-se, esmorzar i després, com qui va a l'escola o a treballar, anar a assetjar la gendarmeria del poble. Després de Beni Douala, i després de tantes persones assassinades fredament pels gendarmes amb foc real i trets a les parts vitals del cos²⁶, és tota la cabília que exigeix la marxa dels gendarmes del propi territori. Esperant que se'n vagin, la població posa els gendarmes en quarantena. Cap contacte amb la població, ningú ha de tenir res a veure amb ells, prohibit qu surtin de les seves comissaries. Les casernes són assetjades quotidianament.

Però, a banda de la marxa dels gendarmes, la protesta era sense reivindicacions. Els insurrectes estan sols. S'apropien dels carrers però no saben on anar. L'MCB no existia més d'ençà del 1995 mort per culpa dels partits durant “la Vaga de la Motxil·la”, els partits tradicionals no tenen més credibilitat, els seus alcaldes i regidors són expulsats cada vegada que s'intenten sumar a les mobilitzacions.

“No podeu matar-nos, ja estem morts!”

La protesta l'iniciaren nanos joveníssims. Els companys d'escola de Massinissa Guermah. Poc a poc s'hi anaren afegint joves desocupats i després els adults. L'energia “agregativa” venia de la ràbia i de la frustració de tots els joves algerians. La ràbia immediata per la pèrdua d'un company desenvoca en una irrupció de totes les frustracions d'una vida viscuda sense esperança i per tots els abusos patits de part d'un sistema violent, corrupte i menyspreador.

Aquesta irrupció de ràbies acumulades i de frustracions estratificades fou el veritable combustible de la revolta. Els primers que trenquen el silenci per anar a llençar pedres contra les casernes dels gendarmes no tenien al cap reivindicacions precises. Tenien crits de ràbia: “Poder assassí!”, “Ulac Smah Ulac!” (cap perdò, cap!), “A baix la dictadura!”, “Houkouma irhabia!” (Estat terrorista!)... Són expressió d'un got ple; tants “prou!”, prou amb la violència i l'arrogància del poder!

²⁴ Rapporto della commissione d'Inchiesta detta Commission Issad. http://www.algeria-watch.org/farticle/revolte/issad_rapport.htm

²⁵ Idem

²⁶ Il rapporto citato su descrive un quadro dettagliato della ferocia della repressione: Uso di armi da guerra, spari alle parti vitali, provocazioni, aggressioni, spedizioni punitive...

prou impunitat dels esbirros del règim! – recordem que estavem en l'any en que el govern estava preparant la seva llei dita de la “Concòrdia Civil”, una llei que passa pàgina a tots els crims de la guerra civil perpetrats pels integristes, l'exèrcit i les milícies paramilitars. – Prou repressió de tota forma de llibertat! Però sobretot : Prou amb el malestar social i econòmic!

L'actitud dels manifestants que més il·lustra aquesta ràbia acumulada era la costum de provocar als gendarmes, armats ells amb armes de guerra i disposats a disparar, amb les mans nues i a pit descobert al crit de “No podeu matar-nos, ja estem morts!”

La desocupació a Algèria supera el 22%, i entre els joves és encara més alta.²⁷ A la Cabília les taxes són espantoses. La direcció del treball de la wilaya de Tizi Ouzou declara que el 25,6 %²⁸ dels joves no tenen un treball decent. Això vol dir que les estimacions reals són més altes... El fracàs escolar és elevadíssim, de cada deu matriculats a l'escola elemental només dos arriben a l'examen del selectivitat. La crisi de l'allotjament i el preu de la vida creix continuament. Aquesta ha estat la força que ha fet alçar milions de joves i no tant joves de tota la cabília per a fer front als qui tenen responsabilitats en la seva situació.

Però la força comunicativa d'aquestes preocupacions es van difondre per tota Algèria. Tot l'any 2001 i bona part del 2002 fou un escenari pels enfrontaments entre la població civil i les forces de l'ordre, saquejos i incendis de palaus públics, bloquejos de carreteres en tot el país, d'est a oest i de nord a Sud. També a la ciutat del Sahara, que la seva calma havia esdevingut llegendària a Algèria, es sublevà varies vegades.²⁹

Era la primera vegada que una protesta iniciada a la Cabília prenia una dimensió nacional. El règim havia pogut sempre titllar les protestes cabils de separatisme i tenir així allunyades les altres regions. Aquesta vegada s'havia entès a tota Algèria que les raons de la ràbia dels joves cabils eren comuns per tothom.

L'única cosa que arribà a la Cabília però no a la resta del país va ser l'estructuració del moviment. Però això era degut a la falta d'experiència de lluita. La guerra d'independència i deu anys de MCB havien creat a la Cabília un veritable “saber fer insurreccional”.

Estructuració del moviment

Cronologia de la construcció del moviment

Finals d'abril: trobada dels comitès dels pobles del municipi de Beni Douala i municipis limítrofs. Exigeixen la marxa de la companyia de gendarmes del municipi. Quasi contemporàneament, a Bejaia, a iniciativa d'activistes d'extrema esquerra (especialment militants del PST) es reuneix un comitè popular que signarà “Comitè D'Acció”. En els pobles de la vall de la Soumam es formen comitès locals. Es treballa amb un primer esborrany de plataforma de reivindicacions. El Comitè crida a una gran marxa a Bejaia pel 7 de maig.

5 de maig: Tizi-Ouzou, les primeres coordinacions dels pobles i dels barris es reuneixen. Tota referència a partits polítics és considerada fora de lloc. El moviment pateix un sentiment molt difús de no representativitat dels partits tradicionals i dels seus electes locals. Es cerquen vies de participació directa.

7 de maig: Grandiosa manifestació a Bejaia convocada pel “Comitè d'acció”. És fa pública una primera plataforma de la província que reivindica, entre altres, «la marxa dels agents de la gendarmeria dels municipis que ho reclamin».

17 de maig: Delegats de 22 coordinacions es reuneixen a Tizi-Ouzou. Del cònclave emergeix el nom de CADC: la Coordinació dels Aarch, Dairat (districtes) i Comunes (municipis) de la Província de

²⁷ Stima del rapporto « Pourquoi le chômage est-il si haut en Algérie ? » stabilito da Kangni Kpodar, responsabile del dipartimento Africa per l'FMI. Anno 2007

²⁸ Citato in un recente articolo del quotidiano Al watan. http://www.elwatan.com/spip.php?page=article&id_article=71687

²⁹ vedere la cronologia dettagliata degli scontri e delle proteste tra il 2001 e il 2004 tracciata da Algeria-watch. <http://www.algeria-watch.org/fr/article/pol/revolte/revolte.htm>

Tizi-Ouzou i s'adopta una primera plataforma de reivindicacions. Com a primera acció la CADC crida a una gran manifestació a Tizi-Ouzou pel 21 de maig.

21 de maig 2001: La Manifestació organitzada pel CADC, anomenada la Marxa Negra és impressionant: prop de 500 mil persones desfilen pels carrers de Tizi-Ouzou. La insurrecció pren una forma organitzada, els disturbis cessen gairebé a tota arreu, tot i que les comissaries estiguessin vigilades. La coordinació demostra ser l'expressió del poble.

4 de juny: Primera reunió de delegats de set províncies (Tizi-Ouzou, Bejaia, Bouira, Setif, Bordj Bou Arreridj, Boumerdes i Alger) a Tizi-Ouzou. És l'embrió de l'estructura interprovincial.

7 de juny: Una primera esborrany del projecte de plataforma comú de reivindicacions és adoptada a la fi d'una reunió a l'Universitat de Bejaia.

11 de juny: important reunió del que s'anomenarà oficialment La Coordinadora Interprovincial, en el municipi de El Kseur (província de Bejaia). La plataforma de les reivindicacions definitiva és adoptada. Es fa una crida per una manifestació, pel 14 de juny a Alger per a dur les reivindicacions a la presidència de la república.

14 de juny: La marxa iniciada de la coordinació interprovincial és històrica. Mai Alger havia vist tanta gent als seus carrers (més de tres milions de manifestants segons l'organització i bona part de la premsa, un milió segons el ministeri del interior algerià). La repressió de les forces de l'ordre és terrible. El balanç és duríssim: 6 morts, entre ells dos periodistes, i centenars de ferits. La repressió provoca de nou disturbis a la Cabília.

La marxa d'Alger ha representat el moment més alt de la mobilització. Després hi haurà nombroses iniciatives: marxades, sentades, vagues, bloquejos de carreteres, boicots de les eleccions...³⁰

Lectura del procés d'estructuració

En les setmanes següents als primers enfrontaments i a les primeres víctimes fredament abatudes pels serveis de seguretat³¹ és tota la població la que s'involucra. En els pobles, les reunions reuneixen tots els ciutadans (bàsicament la component masculina) segons la tradició mil·lenària. La composició de les assemblees és mixta, de tipus comunitari i no d'una determinada classe social o categoria.

Bejaia, tenint a les esquenes una llarga història de lluita sindical i d'activisme d'esquerres, organitza ràpidament el seu "Comitè d'Acció" anomenat "Comitè Popular". Hi prevalen els sindicalistes, els estudiants i els activistes del PST i altres moviments d'esquerra revolucionària.³² Però en els pobles de l'interior de la província, tot i que s'hagi recuperat el nom de "Comitè Popular", és la tradició del comitè de poble la que preval.

En la província de Tizi-Ouzou, l'iniciativa és començada pels pobles de Beni Douala, el municipi on ha estat assassinat Guermah Massinissa. En altres municipis han adoptat el mateix sistema. En alguns barris de Tizi Ouzou han aconseguit aplicar en una ciutat el sistema de participació tradicionalment rural durant varius mesos. Les altres províncies de la Cabília han seguit l'exemple de les dues precedents.

L'organització a la ciutat d'Alger ha estat particular. Alger és una megalòpolis de prop de 4 milions d'habitants, una barreja de totes les regions d'Algèria, però on preval la component cabil. Cada esdeveniment a la Cabília inevitablement impacta també Alger. Fou el cas sobretot del 1980 (primavera Berber) i obviament també en el 2001. Però la mobilització en una ciutat tan gran i tan controlada és molt difícil. Alger està al centre d'Algèria. El poder polític es troba tot concentrat en la capital, també l'administratiu, l'econòmic, la informació i sobretot allò militar. Alger és una veritable fortalesa. Està rodejada de casernes de tots els tipus i al seu interior no falten els destacaments militars

³⁰ Fonte Asaka-Italia (<http://digilander.libero.it/asaka/LesPages/Page2.htm>)

³¹ Rapporto della commissione Issad.

³² *Salhi Chaouki su Afrique en lutte, 26 juillet 2001.* (<http://afriquesenlutte.blogspot.com/2001/07/algrie-construire-un-mouvement.html>)

i dels diferents serveis de seguretat. Fora de les casernes i sense uniformes, pul·lulen agents de la DRS (Ex SM - Serveis secrets) i informadors i espies de tots els gèneres³³. També els moviments integristes islàmics, tenen un control molt ampli de la ciutat. Sobretot en els barris més pobres.

La violència desencadenada en els anys noranta havia empresonat els militants berber, els sindicalistes i militants d'esquerra de la capital en la tenalla entre els integristes armats i els serveis de seguretat. Molts havien estat obligats a l'exili interior o exterior, o com a mínim a canviar de barri.

Malgrat totes les dificultats, els comitès s'organitzaren a la ciutat d'Algeri i en algunes petites ciutats de la seva província. Compostes d'estudiants, sindicalistes i activistes d'esquerra (A Alger hi prevalia la component propera al partit Tahadi – Ex Partit Comunista Algerià).

Tota aquesta mescla d'experiències organitzatives ha produït moltíssims grups diversos en la seva composició, en el seu discurs i en la seva concepció de la lluita, que han aconseguit però per a prop de dos anys funcionar en una única coordinació.

Les sigles:

El moviment ciutadà algerià de la protesta del 2001 estava compost pels comitès següents:

- ▶ CIW : Coordination Interwilayas (Interprovincial) l'estructura nacional que agrupa tothom.
- ▶ CADC : Coordination des Aarch, Dairas et Communes (Coordinació dels Aarch, districtes i Municipis): Estructura en la província de Tizi Ouzou.
- ▶ CICB : Coordination InterCommunal de Bejaia. El més representatiu dels municipis externs de la província de Bejaia.
- ▶ CPWB : Comité Populaire de la Wilaya de Bejaia (Província de Bejaia).
- ▶ CIQB : La Coordination Interquartiers de la ville de Bejaia (Comitè Interbarriàl de Bejaia)
- ▶ CCCWB : La Coordination des Comites de Citoyens de la Wilaya de Bouira

A més a més:

CCIC (Comitato di Coordinamento InterComunale - Aïn Bénian, Staouéli Comuni della Província di Algeri).

CCA (Collettivo dei comitati autonomi dell'Università di Algeri)

CC (Comitato Comunale di Si-Mustapha província di Boumerdes)

CC (Dar El Beïda – Prov. Algeri)

I altres escampats pel territori algerià.

Estructura, mecanismes i funcionament

L'organització derivada de l'insurrecció del 2001 ha estat molt particular per molts motius. Prenent exemple de l'experiència del MCB s'escollí l'estructura horitzontal sense lideratges. En el cas de l'estructuració de tipus aarch, que reprén el sistema tradicional, els delegats són escollits al nivell de la seva comunitat de base: el poble. La durada de la delegació no és mai indefinida i el poble pot canviar els delegats en tot moment.

Els delegats dels pobles es reuneixen a nivell territorial. Alguns han représ el vell mapa de les federacions cabils dels Aarchs, altres han seguit la divisió administrativa creada per l'estat algerià:

³³ SOUAIDIA Habib. La sale guerre. Gallimard, 2001

municipis o Dairat (districtes – conjunt de municipis). D'aquí deriva el nom de la Coordinació de la Wilaya de Tizi Ouzou (CADC – Coordination des Aarchs Dairas et Communes)

El consell de Aarch, Daira o municipis envia després els seus delegats a l'estructura provincial. Les estructures provincials són reagrupades en la CIW Coordination Interwilayale (Inter provincial). Els delegats reben mandats escrits per a portar les decisions de l'estructura de base que l'ha escollit a l'estructura més alta i per tornar a retre comptes de les reunions en els Aarch, en la wilaya o a nivell nazionale.

La forma de debat en el consell de poble que després ha estat adoptada per la resta de nivells és lliure i oberta a tots els presents. Un interlocutor és escoltat amb el màxim respecte fins al final, sense ser interromput, excepte quan al president de la reunió li sembla que se surt massa de l'ordre del dia, quan algú es pren massa temps o manca el respecte a un o més membres de l'assemblea.

El mecanisme de presa de decisions és de tipus consensual. No es vota mai en un poble cabil sinó que es dialoga fins a trobar una solució que no trobi oposició entre els presents. En la forma moderna, sobretot a nivell nacional on a vegades, en casos excepcionals on s'ha de prendre una decisió urgent, s'hi ha introduït el vot amb una majoria qualificada de tres quarts dels presents.

Per a evitar les derives i les manipulacions, el moviment s'ha dotat d'un codi d'honor del delegat Aarch. El codi d'honor estableix les regles d'ètica de respectar a cada delegat i busca limitar les instrumentalitzacions del moviment per a fins i ambicions personals o partidistes. Cada estructura local i provincial té el seu reglament intern.³⁴

Òbviament no sempre i a tota arreu s'ha respectat aquest esquema però en els moments i llocs on ha funcionat ha assegurat un nivell i una qualitat de representativitat òptima. En els moments més forts de la mobilització aquest sistema s'ha demostrat quasi perfecte a l'afrontar les dues armes predilectes dels sistemes dictatorials: la repressió i la corrupció, la pastanaga i el bastó.

Primer cas Maig 2001, els serveis aconseguixen “girar” alguns dels delegats més coneguts. D'improvist, mentre el moviment anuncia la línia dura i refuta negociar i anuncia que s'asseurà a la taula només per a aplicar les reivindicacions, el govern anuncia l'obertura d'una mesa de negociació amb la coordinació dels aarch. Com a prova citen l'elenc dels delegats “girats”. Ni tan sols hi va haver violència contra els “venuts”, cap reacció de pànic en la població. Simplement els seus pobles revoquen els seus mandats i deleguen altres activistes. El govern es troba segut front una desena de ciutadans que es representen només a ells mateixos. La delegació ha romàs en la memòria col·lectiva sota el nom de “Aarch Taiwan”, essent “Taiwan” l'adjectiu usat en el llenguatge popular per designar la mercaderia mal feta.

Segon cas Març 2002, el règim d'Alger decideix adoptar la línia dura i perseguir els delegats del moviment. N'arresten més de 700. Dies després, els enviats del govern es presenten a les cel·les per convèncer els delegats de negociar. La resposta fou un veritable bufetada al règim: “ Al ser arrestats hem perdut la nostra delegació. Els nostres pobles ja han escollit altres delegats. No podem parlar en nom de ningú!”³⁵

Les reivindicacions

Després de llargs treballs i discussions sense fi,... l'11 de juny del 2001, en una trobada en la petita ciutat de El Kseur, a la vall de la Soumam, el moviment reeix a perfilar una plataforma mínima de quinze reivindicacions.

La plataforma de El Kseur

“Nosaltres, representants de les wilayas de Sétif, Bordj Bou Arréridj, Bouira, Boumerdès, Bgayet, Tizi Ouzou, Algeri, conjuntament amb el Comitè col·lectiu de la universitat d'Alger, reunits a El Kseur l'11 de Juny de 2001, hem adoptat aquesta plataforma comú de reivindicacions:

³⁴ Un esempio ci è dato nel regolamento interno della Cic di Bejaia: (vedere appendice N° 3)

³⁵ Raccontato in un'intervista per il film “Il ritorno degli Aarch” da Nacira ... membro del collettivo di avvocati del movimento.

1. Que l'Estat es fagi càrrec urgentment de les necessitats materials de totes les víctimes ferides i de totes les famílies dels màrtirs de la repressió durant els darrers esdeveniments.
2. Judici de tribunals civils de tots els autors, els organitzadors i financers dels crims i per extensió als cossos de seguretat i de les funcions públiques.
3. Pel reconeixement de l'estatut de màrtirs per cada víctima de la dignitat durant aquests esdeveniments i per la protecció de tots els testimonis del drama.
4. Per la marxa immediata dels destacaments de gendarmeria i dels URS.
5. Per l'anul·lació de les accions judicials contra tots els manifestants així com l'absolució d'aquells ja jutjats durant aquests esdeveniments.
6. Cessament immediat d'expedicions punitives, intimidacions i provocacions contra la població.
7. Dissolució de les comissions d'investigació constituïdes pel poder.
8. Satisfacció de la reivindicació Amazigh in totes les seves dimensions (lingüística, cultural i relativa als seus drets civils i identitat) sense referèndum i sense condicions, i consagració del tamazight com a llengua nacional i oficial.
9. Per un Estat que garanteixi tots els drets socioeconòmics i totes les llibertats democràtiques.
10. Contra les polítiques de subdesenvolupament, de pauperització i de disgregació social del poble algerià.
11. La reconducció sota l'autoritat efectiva de les instances democràticament escollides de totes les funcions executives de l'Estat així com dels cossos de seguretat.
12. Per un pla d'urgència socio-econòmic per a tota la regió de la Cabília.
13. Contra la tamheqranit (hogra) i tota forma d'injustícia i d'exclusió.
14. Per una reorganització dels exàmens regionals per els alumnes que no han pogut fer-los.
15. Institució d'un subsidi de desocupació per a cada inscrit a les llistes de col·locació per un import de 50% al Salari Nacional Mínim Garantit).

Exigim una resposta oficial, urgent i pública a aquesta plataforma de reivindicacions.

Lectura de la Plataforma

La plataforma no és un programa revolucionari de refundació de l'estat algerià, encara que més tard algunes faccions del moviment tendiran a "sacralitzar-la", declarant-la "segellada i no negociable". No és producte de llargues reflexions ni de discussions teòriques. És fruit d'un moviment espontani, tumultuós, desordenat i impulsiu.

Més de la meitat de les reivindicacions són inherents a la situació: reparació de les víctimes i de les seves famílies, judici dels militars culpables, marxa dels gendarmes, anul·lació de les accions judicials contra els insurrectes, cessament de la repressió, dissolució de les comissions d'investigació, reorganització dels exàmens. Només en set punts s'ataquen els problemes de més gran importància. Una d'aquestes reivindicacions és estrictament regional: "pla d'urgència socio-econòmic per a tota la regió de la Cabília." Una és lligada a la històrica reivindicació amazigh. I al final romanen 5 punts per les qüestions socials i polítiques nacionals. Però quines cinc? Veritables bombes per al règim algerià!

Restabliment de l'estat social, polítiques d'ajuda als joves, d'habitatge i sanitat, renda mínima garantida. Mesures contra la discriminació, la corrupció, la degradació de la qualitat de vida. Restauració de les llibertats individuals i col·lectives i, el punt més incisiu: posada sota l'autoritat d'instàncies electes tots els cossos de seguretat.³⁶

El treball desenvolupat és un veritable treball d'orfebreria per a posar junts interessos molt diversificats i resumir tot en poques línies. Els esborranys que circulaven i les diverses reivindicacions es dividien en tres categories principalment: Els volien justícia pels esdeveniments recents. Els que consideraven que la rebel·lió de la Cabília havia de servir per a resoldre únicament els problemes de la regió. I aquells que consideraven que la Cabília podia fer de locomotora pel canvi profund de tot l'estat algerià, fins i tot del Nord Africa sencer.

³⁶ Leggere la piattaforma esplicitata. (http://www.tamazgha.fr/article.php?id_article=208)

La gimnàstica dels llargs col·loquis i assemblees ha consistit en juntar les preocupacions de tothom sense entrar en contradicció. És cert que amb el temps es pot dir que la plataforma és molt limitada i ha descuidat molts problemes importants. Però és necessari conèixer les condicions de tensió (mentre s'escrivia la plataforma cada dia queien víctimes sota les bales), de temps (passa menys d'un mes entre les primeres reunions i la redacció de la plataforma) i de mitjans (els delegats tenien mitjans de comunicació molt limitats, la circulació, l'intercanvi i la confrontació d'idees era molt limitat. Les bases no podent-se comunicar entre elles no eren conscients de les idees proposades en altres llocs. Els delegats eren en canvi mandats exclusivament per a sostenir les idees aprovades en els seus comitès de base i no estaven autoritzats a canviar a iniciativa pròpia). Són totes aquestes condicions que fan de la Plataforma de El Kseur un document d'excepció.

Força i febleses d'un moviment sense èlite.

A la Cabília, l'estructura socioeconòmica i cultural que ha funcionat durant milers d'anys, així com el caràcter autònom dels seus pobles i llur oposició ferotge a cada centralització del poder, han forjat el caràcter dels seus habitants. Els cabils, com la resta d'altres berber, han estat sempre obligats a viure en un estat de rebel·lió continua, com a condició per a mantenir la seva autonomia front la bulímia dels regnes i dels imperis successius que s'apoderaven de les riques planures dels amazigh.

El sistema de poble república ha estat metòdicament desmuntat pels francesos, i en les noves generacions, formades primer en l'escola francesa, després en les de l'estat algerià -ambdós estats fortament centralitzats- sorgeix una concepció molt excloent de l'unitat nacional. Han integrat intel·lectualment el model de l'estat modern, construït amb un govern central i una democràcia de delegació de segell burgès, com l'única forma vàlida d'estat. Però roman un punt de vista cultural profund, on el cabil roman fortament hostil a la concentració de poder. L'autoritat és sempre mirada amb desconfiança.

I així, en cada racó de la Cabília roman aquest "estat de rebel·lió potencial permanent" que desenvoca regularment en veritables insurreccions. Aquest estat mental de rebel·lió permanent, conjugat amb la tradició d'autoorganització dels pobles cabils té un gran potencial d'estructuració dels moviments.

Òbviament la cohesió no ha estat aquella de les guerres de resistència contra els invasors. La societat Cabil avui no té aquella autonomia administrativa i sobretot econòmica que permetia de ser mobilitzada íntegrament. Les coses són diferents. Com totes les economies tradicionals de muntanya (agricultura, ramaderia i artesania) l'economia cabil és quasi inexistent. Ha esdevingut dependent de diners que provenen de fora. Qui treballa a la Cabília és moltes vegades dependent de l'estat algerià (professors, personal mèdic, administratiu...). Són els salaris dels dependents estatals, les remeses dels treballadors del petroli del sud del país i dels emigrats i les pensions dels vells emigrats retornats de França que fan viure la regió. L'agricultura de muntanya subsisteix pel consum propi de fruita, oli d'oliva i carn. Les nombroses formes d'artesanat tradicional (excepte l'orfebreria) són mortes per la proliferació de les mercaderies. El turisme no ha estat mai considerat un recurs a Algèria i si ha existit molt discretament fins els anys 90' la guerra civil l'havia reduït a zero.

Amb una economia dependente en gran part de l'estat central és difícil mantenir un estat d'insurrecció general, com la Primavera Negra, per moltíssim temps. I ha estat la carta jugada pel govern d'Alger. Perdent temps i aïllant el moviment a la Cabília. Jugant amb els lligams internacionals amb les nacions interessades més pel petroli que amb la sort del poble algerià, el poder ha aconseguit portar al moviment fins la seva completa descomposició. Mentrestant l'economia local s'anava erosionant. Els petits artesans i comerciants pressionaven per a reprendre la vida "normal". Els empleats estatals (molt nombrosos en el moviment) havien de tornar a les seves feines sota amenaça de ser acomiadats. (Tot i que el moviment va intentar fer readmetre els treballadors acomiadats i alliberar els seus presoners amb pressions vàries.)

El moviment espontani nascut en la insurrecció s'organitzà ràpidament. Front la desconfiança respecte les institucions, dels sindicats i dels partits, es va crear una estructura al mateix temps tradicional i innovadora: una estructura popular i horitzontal.

L'estructura adoptada no es posava com a alternativa a les institucions o a la política convencional, sinó com a instrument temporal davant una situació d'excepció.

Una vegada resolt els problemes pels quals l'estructura s'havia autoconvocat, els textos del moviment preveien l'autodissolució.³⁷

El fet de condicionar l'existència de l'aparell a l'assoliment dels objectius, menyspreant el sorgiment d'una "elite" que marqui la direcció, són tradicions en la societat cabila, però crec que és completament revolucionari en el manera d'entendre la política avui.

Per altra banda aquestes mateixes dues característiques extraordinàries del moviment han determinat els seus punts febles.

No ser conscients de ser una alternativa possible al "sistema democràtic":

El moviment es pensa no com a revolució del món polític sinó com a reparació d'una democràcia considerada feta malbé. L'objectiu no és instaurar un nou sistema o un nou mode de gestionar un estat sinó restablir l'"estat de dret". Amb "estat de dret" s'entén òbviament una democràcia parlamentària funcionant.

Manca d'estratègia:

A causa d'aquesta concepció temporal de la seva existència però sobretot per les tensions i l'inexperiència dels seus delegats, el moviment mai no ha aconseguit dotar-se d'estratègies d'acció que vagin més enllà d'un mes. Totes les decisions eren a curt termini. Això ha portat al moviment a gestionar sempre i només l'emergència: què fem ara, quina acció emprenem en breu, com respondre a aquella agressió...

Aquest funcionament ha portat al moviment a no haver fet plans per la comunicació externa i ha deixat quasi aquesta tasca a la premsa privada. No ha tingut un pla per a sortir de l'aïllament i fer xarxa amb altres realitats fora de la Cabília.

Enfrontaments amb la política convencional

Òbviament una forma de mobilització tan àmplia i tan autònoma de la política tradicional s'ha d'afrontar a més d'un adversari. Per una part hi havia el règim amb la seva força repressiva per a afrontar frontalment, però també lateralment el moviment es trobava exposat als atacs de part de tots els actors tradicionals de l'escena política convencional: partits polítics, premsa, sindicats, la majoria dels intel·lectuals...

Les reaccions dels partits eren varies i anaven de la temptativa d'infiltració i recuperació a la difamació i l'erisió. L'esquerra revolucionària fou com sempre la primera a entendre l'importància del moviment de protesta dels joves i cercà de prendre'n la direcció. Això succeí sobretot a Bejaia. Però les seves temptatives de construir un moviment exclusivament "obrer" xocaren amb l'organització comunitària dels pobles.³⁸

Els partits a la Cabília a l'inici no podien fer res obertament, vista la dimensió de la mobilització popular. Van haver de d'apartar-se, sobretot els primers mesos, perquè les pròpies seues dels partits eren una diana dels insurgents, al mateix nivell que les institucions de l'estat³⁹. Eren considerats components actius de la farsa democràtica i acusats d'haver venut la causa del poble pels seus privilegis de parlamentaris. Però encara que molts militants de base eren delegats de les seves comunitats, els seus líders no deixaven de fer declaracions i comunicats menyspreadors d'aquesta forma d'organització declarada arcaica. Quan el moviment va ser dèbil i entrava en aquella fase de descomposició tan esperada per tots, van ser ells qui van donar el cop mortal.

La premsa a Algèria està dividida en dos blocs: els diaris propietat dels generals i dels barons de la indústria i del comerç (sovint els mateixos generals personalment) i la Ràdio televisió Nacional encara monopoli exclusiu de l'estat. És inútil explicar que la premsa estatal ha lapidat el moviment, però la privada, per la seva banda, va cobrir àmpliament els fets de la Cabília. De vegades semblava francament favorable. Però aquest interès va desaparèixer aviat amb durs atacs al moviment.

³⁷ Piattaforma explicitata

³⁸ *Salhi Chaouki su Afrique en lutte, 26 juillet 2001*

(<http://afriquesenlutte.blogspot.com/2001/07/algrie-construire-un-mouvement.html>)

³⁹ Dossier ribellione su Algeria-watch.

Els diaris volien fer desaparèixer de tota l'estructura el principi d'horitzontalitat. Amb el temps es verificà que els seus posicionaments, les seves entrevistes, les seves cites ... giraven sempre en tor a un número limitat de delegats. Poc a poc, primer fora de la cabília, però després també a la cabília, aquest grupet de delegats focalitzat va esdenevir per a l'opinió pública "els líders" del moviment que es volia sense líders.

També els intel·lectuals algerians en la seva majoria no han copsat l'importància d'un moviment tal. La majoria l'ha ignorat, mentre alguns l'han fortament criticat. El moviment volia, segons aquests, retornar l'Algèria al sistema tribal, amb el seus càrrecs de guerra tribal i de privilegis dels caps de tribu, demostrant així una ignorància de la història i de la sociologia del propi país.⁴⁰

La qüestió rau que la classe mitja (sobretot la francòfona) a Algèria està hipnotitzada pel model de democràcia occidental. La classe d'intel·lectuals d'avui ha estat formada en part en l'escola francesa i en part en l'escola de després de la independència, que depenia fortament de cultura francesa. Imbuïts de centralisme jacobí, i de fascinació per la democràcia parlamentària burgesa. Consideren tota altra forma de gestió de la cosa pública inadequada, sobretot si s'inspira en les tradicions locals. És un clàssic complex del colonitzat camuflat amb belles paraules, amb un refinat pensament ideològic.

Un moviment solitari

La cabília ha estat sempre habituada a lluitar sola. Una força i una debilitat al mateix temps. Força, perquè és una regió que sempre ha comptat amb si mateixa i no ha esperat ajuda o directives externes per a prendre en la mà el propi destí. Però al mateix temps una debilitat, perquè malgrat l'experiència en la lluita, els moviments cabils són molt limitats en l'establiment de contactes i a l'hora de crear xarxa amb altres realitats i altres moviments.

La solidaritat amb el moviment a nivell nacional arribà de moviments espontanis: grups de desocupats, associacions de víctimes del terrorisme, associacions de les famílies dels desapareguts... grups informals, ciutadans aïllats d'altres parts del país, grups d'insurgents d'altres wilayat.... més que de la societat civil "convencional".

De l'exterior, on la major part de la premsa internacional ha ignorat els esdeveniments de la cabília o els ha liquidat en poques línies presentant-los com l'enèssima expressió del famós "separatisme cabil" que no ha existit mai excepte en la seva imaginació, el sosteniment i la solidaritat ha arribat fort i clar del moviment per la llibertat cultural i política al Marroc, que se senten propers a les lluites dels algerians, i després de tants petits grups de recolzament creats expressament al marge dels moviments autònoms i en els ambients anarquistes i llibertaris, ambients d'esquerra extra parlamentària, trotskistes...⁴¹

Conclusió: Una palestra de democràcia participativa

Segurament el temps ha estat l'adversari més despietat de la protesta i de la coordinació dels aarch. Passat el temps, la regió no podia mantenir un estat d'insurrecció continu, encara que ho ha fet per quasi tres anys. Ha estat segur la protesta popular més llarga i més radical, des de la guerra d'independència a avui. Però al final ha prevalgut la legalitat dels poderosos.

Un moviment que al seu inici havia estat un espontani moviment de revolta juvenil, es transformà en una quasi sublevació general que ha generat varies formes d'estructuració. De totes les formes i estructures han emergit aquelles basades en la comunitat base: pobles, barris, municipis ... En un inici els comitès eren veritablement representatius. Tots els components de la comunitat participaven als debats i tractaven de traçar una via a seguir. Però amb el temps i l'estancament, els joves insurrectes i la gent "normal" s'allunyaren del moviment, reclamats per una dura quotidianitat. Poc a poc els llocs han estat ocupats per petits oportunistes, per aspirants a polítics i infiltrats del poder i dels partits polítics. Poc a poc augmentaven les infraccions als reglaments interns: delegats sense

⁴⁰ Leggere l'articolo di Menouer Zeid su Algeria Interface e La djemaâ en Kabylie: pour quoi faire ? Rafa Debbah Kheïreddine, Le Quotidien d'Oran, 9 mai 2001

⁴¹ (esempio: Amici Italiani degli Aarch (anarchici), amici Francesi degli Arch (Anarchici e libertari - <http://tajmat.org/>), CNT-AIT (Confederazione sindacale anarchica francese - <http://cnt-ait.info/index.php3>)

delegació, torn més llargs del previst als llocs de comandament, iniciatives no compartides, i el codi d'honor: lideratges autoproclamats, declaracions a la premsa sense mandat de portaveu, iniciatives individuals i ús del moviment per interessos personals...

Si es fa un balanç immediat dels resultats pràctics de la insurrecció de la Primavera Negra, el resultat seria quasi del tot negatiu. El motí de la Cabília han portat grans canvis però no sempre en el sentit que volien els insurrectes. El sistema algerià ha estat completament fracturat en aquests anys, però només en la superfície. Els canvis en la redistribució del poder s'han operat el si de la classe dirigent. No ha arribat res a nivell del poble, a no ser que sigui res negatiu.

Després de les eleccions del 2004 i la reelecció a cap del país de Abdelaziz Bouteflika, el moviment (o allò que n'ha romàs) ha fracassat del tot. Els més ambiciosos han traït el codi d'honor i han firmat acords amb el govern rebent a canvi premis en diners i avantatges, els més tenaços en canvi han cercat de continuar la lluita, però reconeixent la derrota.

Avui el clima és dels més pesats. La gent n'ha sortit profundament amarga. La desil·lusió està al nivell de les esperances enormes que s'havien creat. S'esperava de poder fer caure el poder dels clans mafiosos i obrir la política algeriana a la participació popular. Per contra, han tornat al poder dinosaures de temps que es pensaven remots.

Tot i això el moviment ha tingut victòries. Avui a la Cabília l'actitud de les forces de l'ordre no és tan arrogant i menyspreador. Els gendarmes han estat fets fora de diverses parts de la regió i substituïts per una força policial que recluten el seu personal a nivell local i que no tenen aquella actitud d'exèrcit d'ocupació que tenia la gendarmeria Nacional.

Les persecucions judicials contra activistes i insurgents han estat cancel·lades i a les víctimes i a les seves famílies els ha estat reconeguda una indemnització i una renda mensual. Els treballadors acomiadats durant el moviment han estat readmesos...

Però a nivell polític el resultat ha estat magríssim. La llengua amazigh ha estat reconeguda finalment llengua nacional algeriana però no oficial. El que a nivell pràctic no canvia gairebé res del problema lingüístic.

El sistema és sempre el mateix, construït per relacions clientelars i jocs de clan. El poder dels generals ha estat redimensionat en favor d'una concentració de poder en les mans del president, portant el règim algerià a assemblar-se a la veïna Tunísia o a l'Egipte.

Però si per contra analitzem els resultats de la protesta no des del punt de vista dels resultats immediats i pràctics, sinó del punt de vista de l'avanç de la lluita del poble algerià per una vida més digna, ens adonem que el trajecte fet pels ciutadans cabils del 2002 al 2004 ha deixat ensenyances molt importants.

- Els joves nascuts abans de la guerra civil, i que no havien conegut res més fora de la por i de les notícies de massacres i explosions han pogut confrontar-se amb formes diferents de fer oposició. El periodista cabil Arezki Metref deia: *"per primera vegada en deu anys, (sorgeix) una contestació que no està vinculada a l'islamisme, que és una contestació real al poder, que és democràtica i pacífica al mateix temps, mentre que es pensava que era una fatalitat en aquest país un poder fort i militar i una oposició fonamentalista que se li assembla en el pitjor."*

- una organització sense líder és possible: segurament més cansada, però també més fiable. Malgrat les crítiques sarcàstiques dels intel·lectuals i dels partits polítics, el moviment ciutadà en els seus moments de més gran representativitat, ha estat compost per persones humils i sense grans pretensions ha proposat textos, reflexions i propostes de canvi d'una gran lucidesa.

- El moviment ha mostrat que no era "la fi de la història", que els pobles del món poden cercar també en les seves mateixes cultures les solucions als seus problemes, com ha estat el cas, entre altres, de la Cabília a Algèria i de Chiapas a Mèxic; i que la construcció d'una societat justa i pacífica no vol dir obstinar-se a aplicar "cegament" el model de democràcia occidental i el sistema econòmic liberal;

- Els models propis de desenvolupament i de creixement social social no són per força incompatibles amb alguns valors universals com la recerca de justícia social, de llibertat d'expressió i d'igualtat de drets i deures per a tots sense distinció de sexes, races o religions, contràriament al que alguns volen fer creure, sobretot e el cas de societats musulmanes. *“El moviment porta la prova que existeix, a Algèria, una contestació pacífica que fa emergir positivament els valors pluralistes i democràtics presents en la propia societat”*, segueix afirmant Arezki Metref. Potser aquest aprenentatge és el més important en aquest moment.

(Traducció: Ivan Miró. Revisió: Hibai Arbide)

glossari

Aarch. federació de pobles units per un Codi de lleis i de costums i (encara que no sempre) d'un territori comú.

Wilaya : Província

Daira: districte o subprovíncia

Hogra : terme dialectal àrab (en Cabil “Tamheqranit”) que reagrupa menyspreu, humiliació, prevaricació i potència.

Le sigle:

FLN, Front de Liberation Nationale. Storico fronte che guidò la guerra di liberazione (1954 -1962) che dopo l'indipendenza mutò e fu accaparrato dalle tendenze nazionaliste arabe e islamiste.

FIS, Front Islamique du Salut. Partito fondato nel 1989 da Abassi Madani. Fu sciolto dai servizi di sicurezza dopo l'arresto del processo democratico nel 1991.

Hamas, Harakat Al Mujtamaa al Islami. Fondato nel 1989 da Mahfoud Nahnah.

RCD. Rassemblement pour la Culture et la Démocratie. 1989. Said Sadi

FFS. Front de forces socialiste. Fondato da Ait Ahmed nel tentativo di insurrezione armata del 1963. attivo in clandestinità da allora. Legalizzato nel 1989.

PAGS, Parti de l'Avant-garde Socialiste(ex Parti Communiste Algérien).

PT, Parti Des Travailleurs (ex (Organisation Socialiste des Travailleurs), trotskijsti.

PST, Parti Socialiste Des Travailleurs (nato della fusione dei Groupes Communistes Révolutionnaires – trotskijsti- con varie piccole formazioni di sinistra).

SM: Sécurité Militaire. Servizi di intelligence militare.

DRS : Direction Des Renseignement et de la Sûreté. Erede della SM.

Bibliografia

ABOUD Hichem La Mafia des généraux Lattes, 2002

AIT KAKI Maxime. De la question berbère au dilemme kabyle, A l'aube du XXIème siècle . L'harmattan, mars 2004

ALLEG Henri (dir), La guerre d'Algérie, 3 vol, Temps Actuel, 1981.

AUCAPITAINE Henri (baron), Les Kabyles et la colonisation de l'Algérie, Challamel, Paris, H. Bastide, Alger, 1864

BENHAMZA Hocine, L'Algérie assassinée, Éditions de Paris, Paris, 2005.

BRANCHE Raphaëlle, La Guerre d'Algérie, une histoire apaisée ?, Points Seuil, coll. L'Histoire en Débat, 2005.

CARETTE Emile., Études sur la Kabylie proprement dite (exploration scientifique de l'Algérie pendant les années 1840 à 1842), 2 tomes, Imprimerie nationale, Paris, 1848,

CHAKER Salem. Hommes et femmes de Kabylie , Edisud, 2000

CHAKER Salem, Berbères d'aujourd'hui, L'Harmattan, Paris, 1998.

CHAREF Abed, Algérie '88. Un chahut de gamins.? Laphomic, 1990,

DEMOUGIN Jacques, Les Mensonges de la guerre d'Algérie, Éditions CIDE, Paris, 2005.

DROZ Bernard, LEVER Évelyne, Histoire de la guerre d'Algérie, Seuil, 1982 ; réédité en 2002.

EDISUD. Encyclopédie berbère, Edisud, 2004,

FAIVRE Maurice, Les archives inédites de la politique algérienne 1958-1962, L'Harmattan, 2000.

FERAOUN Mouloud, Jours de Kabylie, Éditions Baconnier, Alger, 1955.

GALLISSOT René. Marx et l'Algérie . In Le Mouvement social, No. 71 (Apr. - Jun., 1970),

HANOTEAU Adolphe et LETOURNEUX Aristide, La Kabylie et les coutumes kabyles, Imprimerie nationale, Paris, 1873. (autres éditions : Augustin Challamel, Paris, 1893 ; Atout Kabylie-Europe, Paris, 1998 ; Bouchène, Paris, 2003

HARBI Mohammed et MEYNIER Gilbert, Le FLN, documents et histoire 1954-1962, Paris, Fayard, 2004.

HARBI Mohammed et STORA Benjamin, La Guerre d'Algérie (1954-1994). La fin de l'amnésie, Robert Laffont, 2004.

HARBI Mohammed, Les Archives de la Révolution algérienne, 1981.

LACOSTE – DUJARDIN Camille Dictionnaire de la culture berbère en Kabylie . La Découverte 2005

LACOSTE -DUJARDIN Camille, « Démocratie kabyle. Les Kabyles : une chance pour la démocratie algérienne ? », Hérodote, n° 65-66, 2e-3e trim. 1992,

LACOSTE -DUJARDIN Camille, « La montagne pour les Kabyles : représentations et réalités », Montagnes méditerranéennes (La montagne et le savoir), n° 12, Grenoble, 2000,

LARIBI Lyès L'Algérie des généraux. Paris Méditerranée, 2007

LUXEMBOURG Rosa «Les fastes de la colonisation française en Algérie», 1912

MAHE Alain, Histoire de la Grande Kabylie, xixe-xxe siècles. Anthropologie du lien social dans les communautés villageoises, Éditions Bouchène, 2001.

MARX Karl, Lettres d'Alger et de la Côte d'Azur, Le Temps des Cerises, Pantin, 1997.

MATOUB Lounes, Mon Nom est combat. Chants amazighs d'Algérie, La Découverte, Paris 2003.

MCB. Algérie - Quelle identité ? Actes du séminaire de Yakouren, Éditions Imedyazen, Paris, 1981.

MEYNIER Gilbert, Histoire intérieure du FLN, Paris, Fayard, 2002.

OUSSEDIK Tahar. L'la Fat'ma n'Soumeur. Alger : Entreprise nationale du livre. 1986, p.32

PERVILLE Guy, Pour une histoire de la guerre d'Algérie, Picard, 2002.

PORFIDO – centro di documentazione ULACH SMAH! -Nessun perdono . Notizie dall'insurrezione algerina. edizioni Porfido, Torino. 2001

REPORTERS SANS FRONTIÈRES (RSF) Algérie, le livre noir Edition La Découverte. 2004

SALAMEH Franck: « Vous êtes Arabes, puisque je vous le dis ! », In Journal d'étude des relations internationales au Moyen-Orient, juillet 2006.

STORA Benjamin, Histoire de la guerre d'Algérie, 1954-1962, la Découverte, 1993.

YACINE Tassadit « Les Kabyles. Éléments pour la compréhension de l'identité berbère en Algérie » -, GDM, Paris, 1992

Sitografia :

Tamazight : <http://tamazight.fr/> Kabyle.com: www.kabyle.com, Wikipedia : <http://fr.wikipedia.org/wiki/Portail:Kabylie>

Algeria Watch: <http://www.algeria-watch.org/> Sito degli Ufficiali liberi (Maol): www.anp.org

Planette DZ, cultura algerina: <http://www.planet-dz.com/>

Appendice 1: Ritratto di un attivista instancabile

Per parlare del dopo “Primavera Nera”, quest’estate (luglio 2007) ho deciso di andare a trovare Idir Ait Mammar délégado dell’aarch degli Ath Ouacif, che ha fatto, fino alla fine, parte del “nocciolo duro” del movimento, a casa sua nel villaggio Ouaderrahmane, Idir Ait Mammar è al mio avviso il prototipo dell’attivista cabilo sincero come ce ne stanno tanti sparsi per le montagne e le valli della cabilia. Ha circa cinquanta anni, piccolo di statura, magro e dalla faccia spigolosa. I suoi occhi, spesso abbassati con modestia, quando ti guardano scintillano di intelligenza.

Da giovane Idir sembrava destinato ad un futuro brillante nell’amministrazione o nella diplomazia. In effetti dopo la facoltà di lettere si iscrive alla molto esclusiva “Ecole Nazionale d’Administration” e ci si diploma brillantemente. Ma fa una scelta che per molti risulta incomprensibile perché torna nel suo piccolo villaggio e si mette a fare l’insegnante nella scuola media. Erano gli anni delle lotte del MCB.

Ha fatto tutte le battaglie Idir e ancora non è stanco. Militante storico del MCB. Iscritto al FFS dopo l’inizio del multipartitismo nel 1989, verso metà degli novanta, mentre era presentato da tutti come potenziale deputato della circoscrizione al parlamento, lascia il partito insieme ad un gruppo di dissidenti che rimproverano al leader Hocine Ait Ahmed la sua eccessiva autonomia di iniziativa rispetto alla base e alla direzione nazionale. Già delegato sindacale della sua circoscrizione si dedica per alcuni anni al lavoro sindacale.

Quando scoppia la rivolta del 2001, è molto naturalmente che è stato scelto delegato del suo villaggio e poi del suo Aarch.

Arrivati sulla piazza del villaggio, tajmaat, la troviamo occupata da alcune donne. Anche questo è un segno dei tempi. Una volta in Cabilia era impossibile trovare una donna in un posto del genere. Era quasi tabù. Oggi, specie nell’alta cabilia, le donne anche se rimangono fortemente controllate dalla società e dalla famiglia riescono ad occupare spazi sempre più numerosi nella comunità.

Le giovani ragazze che ci accompagnano a casa del delegato ne parlano in modo molto orgoglioso. È tutta la sua comunità che è fiera che il uomo da loro mandato abbia sempre svolto il suo ruolo con coraggio e abnegazione.

A casa troviamo Idir in abiti da lavoro sudato e coperto di polvere. Stava facendo delle piccole ristrutturazioni nella vecchia casa di suo padre. Interrompe il lavoro, chiama anche il fratello e dice abbiamo degli ospiti approfittiamone per regalarci una piccola pausa.

Ci portano in una altra stanza della vecchia casa cabila, quella più fresca, dove la mamma anziana era già coricata per la pennichella.

Ci sediamo intorno ad un tavolo che in un istante grazie alla prontezza delle giovani nipoti si è, in un attimo, coperto di bevande calde e fresche e di anguria fresca tagliata a dadi.

Ci concediamo alcuni istanti per condividere il piacere di rivederci dopo tanti anni e poi passiamo alla discussione.

Allora, Idir, cosa ne è del movimento, oggi?

“Il movimento è completamente spento. Morto della sua bella morte!” ride un attimo, beve un sorso di limonata poi riprende: *“I pochi ex delegati che ancora parlano a nome del movimento sono degli impostori che non rappresentano che loro stessi, Noi sappiamo e la gente sa che il coordinamento non esiste più. Solo gli infiltrati, gli arrivisti e tutti coloro che volevano discreditare il movimento dall’interno continuano a far finta di credere nella sua esistenza.”*

Ma che cosa è rimasto allora di tutta quella lotta?

“È rimasta la lotta stessa, sono rimaste le riflessioni che abbiamo fatto e che continuiamo a fare, Ci è rimasta la storia scritta da milioni di persone semplici. Le migliaia di delegati delle comunità e dei villaggi, gente semplice: disoccupati, piccoli commercianti, artigiani, insegnanti... pensionati... sono andati a scuola di politica partecipativa per più di tre anni. Questo è il risultato della protesta.

Oggi, è rimasta una rete di delegati sinceri che pur se hanno smesso di fare quella vita impossibile che facevamo ai momenti più intensi della protesta, non hanno smesso di pensare di parlare, di educare i giovani alla lotta.

Queste sono le ricchezze che ci ha regalato la primavera Nera!

È vero che ne abbiamo anche ereditato tanti problemi: tanti morti, tanti feriti, handicappati a vita, perdite economiche non insignificanti per la regione. C’è un aumento significativo della delinquenza e dell’insicurezza... Bisogna ammettere anche questi aspetti.”

Ma dopo lo “Sciopero della Cartella” e oggi la débacle del movimento cittadino, pensi che avremo mai un altro movimento della stessa dimensione?

“Io non so. So che la cabilia, di sconfitte, ne ha conosciute tante, ma si è sempre rimessa a combattere appena poteva reggersi in piedi. la speranza è l’ultima a morire... Per fortuna.”

Ma tu... tu che sei un eversivo patologico... Cosa stai facendo in questo momento?

(Ride idir) *“In questo momento sto cercando di restaurare questa vecchia baracca ma non è tanto facile, vedi!”* ride di nuovo poi improvvisamente ridiventa serio. Riflette un attimo poi riprende *“con un gruppo di persone di varie estrazioni, stiamo riflettendo ad un nuovo documento da diffondere. Una specie di memorandum per le lotte future. L’idea di base è che la cabilia non può cambiare l’Algeria. Forse l’errore in cui siamo caduti fino ad adesso era quello di porci degli obiettivi troppo lontani. La Cabilia invece può benissimo cambiare la Cabilia. Questo non vuol dire chiudersi agli altri ma piuttosto lasciare agli altri la scelta, il ritmo e la direzione del loro percorso... Ma non è nel senso degli autonomisti. Noi stiamo pensando a qualcosa tipo federalismo o qualcosa del genere. Mi spiego: se in cabilia vogliamo una scuola laica, aperta all’universalità e che insegni ai nostri figli una storia non rivisitata dai nazionalisti arabi o dagli integralisti ... se dobbiamo imporre questo sistema scolastico all’intera Algeria, forse ci vorrà un secolo, se invece lo imponiamo solo per la nostra regione allora forse lì il percorso sarà meno lungo... Non so se mi sono spiegato”*

Ma questo, secondo te, non isolerebbe la Cabilia?

Quale isolamento è più di quello in cui siamo? L’ultima insurrezione è stata emulata dalle altre regioni, e questo è un buon segno, ma non c’è stato modo di costruire qualcosa insieme. Forse parliamo dei linguaggi troppo diversi? Ma la cabilia non ha l’energia di cambiare da sola tutta l’Algeria. Invece se riusciamo a cambiare la cabilia in positivo, lì si che le altre regioni cominceranno a prendere il proprio destino in mano.”

Comunque, tu non vai in pensione!

“Dopo la morte avremo tutta l’eternità per riposare!”

Appendice 2: codice d'onore dei delegati degli Aarch.

I delegati del movimento s'impegnano a:

- 1 - Rispettare i termini enunciati nel capitolo dei principi direttivi dei coordinamenti di Aarch, Dairas e Comuni.
- 2 - Onorare il sangue dei martiri della Primavera Nera 2001, continuando la lotta fino alla soddisfazione delle rivendicazioni della piattaforma di El Kseur, e a non sfruttare la loro memoria per fini di lucro politici.
- 3 - Rispettare lo spirito risolutamente pacifico del movimento.
- 4 - Non portare avanti alcuna attività o azione che miri a creare dei legami diretti o indiretti con il potere e i suoi collaboratori.
- 5 - Non utilizzare il movimento per dei fini partitici e non trascinarlo in competizioni elettorali o in alcuna altra possibilità di accedere al potere.
- 6 - Non fare intralazzi per ottenere un qualunque mandato elettorale fino a che non siano soddisfatte le rivendicazioni della piattaforma di El Kseur.
- 7 - Non accettare alcun posto politico (nomina per decreto) nelle istituzioni del potere.
- 8 - Dare prova di civismo e di rispetto verso i propri pari.
- 9 - Dare al movimento una dimensione nazionale.
- 10 - Non fare alcuna dichiarazione ai media in nome del coordinamento di Aarch, Dairas e Comuni.
- 11 - Manifestare la propria solidarietà verso tutte le persone oggetto di intimidazioni, minacce, pressioni e persecuzioni giudiziarie, e che subirebbero gravi conseguenze per la loro partecipazione al movimento.

N.B. Il presente codice d'onore rappresenta il giuramento del movimento e la sua fedeltà.

Sarà pubblicamente denunciato ogni delegato che violerà il presente codice d'onore.

Ulach Smah Ulach (nessun perdono) - La lotta continua

Inter Wilaya Ait-Jenad, 27-28 novembre 2001

Appendice 3: coordination inter-communale n bgayet - reglement interieur :

PREAMBOLO:

Nella preoccupazione di rispettare gli obiettivi e i fondamenti del movimento, garantire e consacrare l'orizzontalità, è imperativo dotarlo di regole di condotta per regolare i rapporti tra i delegati individualmente e dentro ai comitati. È indispensabile mettere in opera un codice di etica dunque. Questo ultimo rappresenta la balaustrata che mira a prevenire ogni deviazione del movimento dai suoi obiettivi iniziali contenuti nella piattaforma di rivendicazioni di EL-KSEUR.

TITOLO I:
STRUTTURAZIONE, ORGANIZZAZIONE E FUNZIONAMENTO

Il documento di sintesi che ha dato nascita al coordinamento interurbano-comunale N Bgayet (Bejaia in Cabilo – Ndr) il 19 luglio 2001 ad Amizour definisce la strutturazione, l'organizzazione ed il funzionamento del movimento

La struttura di base del Coordinamento Interurbano-Comunale N Bgayet è il Coordinamento Comunale, composto a suo turno di delegazioni dei quartieri e villaggi, rappresentati da due (02) delegati formalmente incaricati, muniti di verbale firmato dai comitati.

Tuttavia, i comuni restano sovrani in quanto alla loro rappresentatività all'interurbano Comunale.

1 - le decisioni sono prese con il consenso.

2 - solo l'ufficio è abilitato a gestire le informazioni tra due (02) riunioni.

3 - la presidenza tra due (02) riunioni è il solo portavoce del movimento.

4 - durante ogni riunione, il rispetto reciproco tra delegati, il rispetto dell'ordine del giorno, della presidenza, della puntualità e del timing è raccomandato per il buon svolgimento dei lavori.

5 - le decisioni prese in interurbano-comunale ed interurbano wilayale devono essere messe in applicazione.

6 – la delegazione incaricata al comitato Inter Wilayas deve conformarsi e deve difendere solamente le risoluzioni adottate nell'interurbano Comunale.

7 - tutti i comuni devono rispettare l'orizzontalità del movimento.

(Fonte sito della CIC-WB <http://membres.lycos.fr/cicbgayet/>)